

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku M. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 listopada 2020 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 października 2017 r., sygn. akt XIV U (...) Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie M. D. od decyzji nr 1 z dnia 22 lutego 2013 r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W., w przedmiocie umorzenia należności składkowych Kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu obciążył Skarb Państwa, nakazując kasie Sądu Okręgowego w W. wypłacenie na rzecz adwokata M. S. kwoty 180 zł, powiększonej o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu tych kosztów.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że decyzją z dnia 22 lutego 2013 r. nr 1 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W., na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, po rozpoznaniu wniosku M. D., w pkt. I określił że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres 10/2002 r. - 03/2003 r. w łącznej kwocie 9.006,08 zł, w tym z tytułu składek - 3.981,08 zł, odsetek - 5.025,00 zł; ubezpieczenie zdrowotne za okres od 10/2002 r. - 06/2003 r. w łącznej kwocie - 2.296,11 zł, w tym z tytułu składek - 1.017,11 zł, odsetek - 1.279,00 zł; Fundusz Pracy - za okres 10/2002 r. - 03/2003 r. w łącznej kwocie 642,94 zł, w tym z tytułu: składek- 283,94 zł i odsetek - 359,00 zł. W pkt. II organ rentowy podał, iż warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu oraz że należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nie objęte postępowaniem o umorzeniu należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył M. D., podnosząc, że należności wymienione w zaskarżonej decyzji uległy przedawnieniu, ponadto kwestionował fakt prowadzenia działalności gospodarczej. M. D. powoływał się nadto na pisma organu rentowego z dnia 29 marca 2011 r. i z dnia 10 marca 2011 r., w których według odwołującego się organ rentowy poinformował go, o przedawnieniu należności z tytułu składek. Odwołujący się powoływał się także na prawomocny już wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 19 maja 2004 r., sygn. akt XIV U (...), który według niego stanowił potwierdzenie, że od dnia 1 lutego 2001 r. nie jest już przedsiębiorcą, wobec wykreślenia go z wpisu do ewidencji.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, przywołując argumenty zawarte w treści decyzji.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 25 lipca 2013 r., sygn. akt XIV U (...), oddalił odwołanie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy wydał prawidłową decyzję i prawidłowo też ustalił w niej, że warunkiem umorzenia należności wymienionych w pkt. 1 decyzji jest spłata należności niepodlegających umorzeniu.

Apelację od tego wyroku złożył M. D., zaskarżając wyrok w całości.

Skarżący zarzucił wyrokowi: naruszenie prawa proceduralnego poprzez nieprzeczytanie przez sędziego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 19 maja 2004 r.; sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego. W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że załącza do niej wyrok Sądu Apelacyjnego wydany w tej samej sprawie w 31 marca 2005 r., sygn. akt III AUa (...), który według skarżącego jest dowodem na nieprowadzenie przez niego działalności gospodarczej. W piśmie procesowym z dnia 10 kwietnia 2015 r., pełnomocnik odwołującego się uzupełnił apelację wnioskodawcy w ten sposób, że zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu: naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. polegające na braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego oraz na niepodaniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia wskutek pominięcia okoliczności zaprzestania prowadzenia przez wnioskodawcę działalności gospodarczej w dniu 1 lutego 2000 r. oraz wskutek braku ustalenia, jakiego okresu dotyczył wniosek M. D. o umorzenie zaległości wobec ZUS i oparcie się w tym względzie jedynie na oświadczeniach organu rentowego. W oparciu o powyższe zarzuty M. D. wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu. Nadto pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zasądzenie na jego rzecz kosztów nieopłaconej w całości pomocy prawnej, świadczonej w niniejszej sprawie z urzędu, oświadczając, że koszty te nie zostały uiszczone ani w całości, ani w części.

Wyrokiem z 23 kwietnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w (...) uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania. W pkt 2 wyroku przyznał adwokatowi A. K. kwotę 120 zł. powiększoną o 23% podatku VAT tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Wydając rozstrzygnięcie tej treści Sąd Apelacyjny podniósł, że apelacja ubezpieczonego jest uzasadniona i zgodnie z wnioskami w niej zawartymi (w tym w piśmie procesowym z dnia 10 kwietnia 2015 r.) prowadzi do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym, M. D. zgłaszał konkretne zarzuty pod adresem zaskarżonej przez siebie decyzji. Z treści odwołania wynika, że odwołujący się kwestionował zarówno fakt prowadzenia działalności gospodarczej, jak i powoływał się na zarzut przedawnienia składek objętych decyzją organu rentowego. Uwaga ta odnosi się do należności z tytułu składek objętych zarówno pkt I, jak i pkt II decyzji organu rentowego. M. D. powoływał się nadto na pisma organu rentowego z dnia 29 marca 2011 r. i z dnia 10 marca 2011 r., w których według odwołującego się organ rentowy poinformował go o przedawnieniu należności z tytułu składek. Odwołujący się powoływał się także na prawomocny już wyrok Sądu Okręgowego w W. z 19 maja 2004 r., sygn. akt XIV U (...), który według niego stanowił potwierdzenie, że od dnia 1 lutego 2001 r. nie jest już przedsiębiorcą wobec wykreślenia go z wpisu do ewidencji.

Sąd Apelacyjny wskazał, konieczność zażądania w pierwszej kolejności od organu rentowego całych akt składkowych M. D., poczynwszy od 1999 r., obejmujących należności z tytułu składek, zgodnie z treścią zaskarżonej decyzji, nadto akt postępowania restrukturyzacyjnego, objętego decyzją z dnia 13 grudnia 2002 r., Nr (...)/02, po czym oceny, czy należności objęte decyzją organu rentowego uległy przedawnieniu w rozumieniu art. 24 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) z uwzględnieniem zmiany w zakresie brzmienia art. 24 ustawy systemowej, wprowadzonej na mocy ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 2074). Następnie, Sąd pierwszej instancji poprzez wysłuchanie M. D. miał ustalić zakres jego wniosku o umorzenie należności z dnia 22 stycznia 2013 r., ustalić jaki okres wniosek obejmował i czy faktycznie M. D. (tak jak wskazał w tym wniosku) zlikwidował pozarolniczą działalność, faktycznie zaprzestając jej prowadzenia, a jeśli tak to w jakiej dacie, mając na uwadze, że data na wniosku była poprawiana, a tym samym jest nieczytelna.

Sąd Apelacyjny zwrócił nadto uwagę, iż zastosowanie przepisów ustawy, jak wynika z literalnego brzmienia jej art. 1 ust. 1 pkt. 2 i pkt. 5 dotyczy jedynie tych należności, które nie uległy jeszcze przedawnieniu na datę składania wniosku.

Dlatego też ustalenie okoliczności związanych z ewentualnym przedawnieniem należności składowych jest warunkiem sprawdzenia, czy zaskarżona decyzja jest zgodna z przepisami cytowanej ustawy z dnia 9 listopada 2012 r.

Sąd Okręgowy w W., ponownie rozpoznający sprawę postanowieniem z 15 lipca 2016 r., na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. zwrócił akta organowi rentowemu w celu prawidłowego doręczenia odwołującemu się decyzji z dnia 5 czerwca 2012 r. oraz uzupełnienia materiału sprawy oraz zawiesił postępowanie na zasadzie art. 177 § 1 pkt. 3 k.p.c.

Postanowieniem z 26 lipca 2017 r., Sąd podjął zawieszone postępowanie w sprawie.

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. D., na podstawie wpisu do Ewidencji Działalności Gospodarczej, prowadzonej przez Burmistrza Miasta P. pod nr (...)/98 prowadził jednoosobową działalność gospodarczą w zakresie budownictwa pod nazwą B. w okresie od 1 lipca 1998 r. do 31 stycznia 2000 r., opodatkowaną na zasadach ogólnych. Za rok 1999 odwołujący się wykazał przychód w wysokości 6.400 zł, z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz przychód z tytułu rent lub emerytur krajowych w kwocie 1.018,56 zł. Za rok 2000 przychód odwołującego się wykazany w zeznaniu podatkowym wyniósł 4.000 zł, z tytułu działalności gospodarczej. W dniu 22 lutego 2000 r. M.D. złożył do organu rentowego dokument wyrejestrowujący z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenie zdrowotnego - ZWUA. Od 15 grudnia 2001 r. był zarejestrowany jako bezrobotny w PUP P. Po dacie 22 lutego 2000 r. odwołujący się nadal składał do Urzędu Skarbowego w P. dokumenty rozliczeniowe z działalności gospodarczej. Od 2001 r. M. D. jako formę opodatkowania wybrał zryczałtowany podatek dochodowy. W złożonych zeznaniach podatkowych za lata 1999-2003 r. odwołujący się wykazał obroty z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Ostatnim miesiącem wykazywania przez odwołującego się obrotów do celów zryczałtowanego podatku dochodowego był miesiąc czerwiec 2003 r. Z zeznań podatkowych PIT-28 składanych do urzędu skarbowego wynika, iż za rok 2001 r. odwołujący się uzyskał przychody opodatkowane podatkiem ryczałtowym w wysokości 5,5% w kwocie 1.000 zł, za rok 2002 r. odwołujący się uzyskał

przychody opodatkowane podatkiem ryczałtowym w wysokości 8,5% w kwocie 2.590 zł, za rok 2003 r. odwołujący się uzyskał przychody opodatkowane podatkiem ryczałtowym w wysokości 8,5% w kwocie 4.245 zł. Za lata 2004-2011 ubezpieczony nie składał zeznań podatkowych. Ponadto odwołujący się nie zgłaszał zawieszenia działalności gospodarczej, nie zgłosił także likwidacji tej działalności. Wniosek o wykreślenie z Ewidencji Działalności Gospodarczej odwołujący się złożył w czerwcu 2013 r. Wpisu o wykreśleniu działalności gospodarczej z Ewidencji dokonano z dniem 27 czerwca 2013 r. Wysłano pismo do Ministra Gospodarki dotyczące sprostowania daty zaprzestania wykonywania działalności, wniosek jednak został odrzucony. Od lutego 1999 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej odwołujący się nie opłacał należnych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy. M. D. w dniu 17 stycznia 2013 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w P. wniosek o umorzenie nieopłaconych należności na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej za okres od 10/2002 r. do 06/2003 r.

Decyzją z dnia 22 lutego 2013 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W., na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, po rozpoznaniu wniosku M. D., w pkt I określił że umorzeniu będą podlegały należności z tytułu składek na: ubezpieczenia społeczne za okres 10/2002 r. - 03/2003 r. w łącznej kwocie 9.006,08 zł, w tym z tytułu składek - 3.981,08 zł, odsetek - 5.025,00 zł; ubezpieczenie zdrowotne za okres od 10/2002 r. - 06/2003 r. w łącznej kwocie - 2.296,11 zł, w tym z tytułu składek - 1.017,11 zł, odsetek - 1.279,00 zł; Fundusz Pracy - za okres 10/2002 r. - 03/2003 r. w łącznej kwocie 642,94 zł, w tym z tytułu: składek - 283,94 zł i odsetek - 359,00 zł. W pkt II organ rentowy podał, iż warunkiem umorzenia w/w należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu oraz że należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzeniu należy uregulować w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

W piśmie procesowym z 21 grudnia 2015 r. organ rentowy wskazał, iż poza należnościami wskazanymi w zaskarżonej decyzji, które podlegają umorzeniu, w przypadku odwołującego się brak jest innych należności.

Sąd ponadto ustalił, że w dniu 20 kwietnia 2012 r. organ rentowy wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie podlegania M.D. ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, po zakończeniu którego decyzją z dnia 5 czerwca 2012 r., nr (...)/2012, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. stwierdził, że M. D., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie mająca ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, dla której podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu od dnia 1 marca 1999 r. do dnia 30 czerwca 2003 r. Powyższa decyzja została odwołującemu się doręczona w dniu 15 listopada 2016 r. M. D. złożył odwołanie od powyższej decyzji.

Od 1 lipca 2003 r. odwołujący się ma przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na trwałe.

W ocenie Sądu okoliczność zaprzestania działalności po roku 2003 wynika jednoznacznie z materiału dowodowego. Nie ulega również wątpliwości zakres należności objętych umorzeniem, jak i ich nieprzedawniony charakter. Ponadto za bezsporną należy uznać okoliczność, polegającą na tym, że w dniu 26 października 2012 r. zostało wystawione zawiadomienie o wszczęciu postępowania, zakończone wydaniem decyzji o wysokości zadłużenia z dnia 29 stycznia 2013 r. oraz okoliczność braku innych należności podlegających umorzeniu.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie przedmiot postępowania został wyznaczony przez treść zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń z dnia 22 lutego 2013 r., nr 1. Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół zasadności skarżonej decyzji organu rentowego. Odwołujący się w złożonym do Sądu odwołaniu podnosił, że należności wymienione w zaskarżonej decyzji uległy przedawnieniu ponadto kwestionował fakt prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast organ rentowy wskazywał, iż

poza należnościami wskazanymi w zaskarżonej decyzji, odwołujący się innych nie posiada.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551) na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 963) która przed dniem 1 września 2012 r. zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności i nie prowadzi jej w dniu wydania decyzji, o której mowa w ust. 8, innej niż wymieniona w pkt 1 umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne naliczone przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego. Zgodnie z ust. 4 tego przepisu wnioski o umorzenie można złożyć w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Z kolei po myśli ust. 6 umorzenie należności, o których mowa w ust. 1, skutkuje umorzeniem nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres oraz należnych od nich, za ten sam okres, odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych (art. 1 ust. 8 ustawy).

Warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

oraz na Fundusz Emerytur Pomostowych, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do opłacenia których zobowiązana jest osoba prowadząca pozarolniczą działalność lub płatnik składek, o którym mowa w ust. 2, oraz należnych od tych składek odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych naliczonych przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego (art. 1 ust. 10 ustawy). W przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności, warunek, o którym mowa w ust. 10, uważa się za spełniony po ich opłaceniu (ust. 12).

Jak z powyższego wynika, organ rentowy wydaje decyzję o umorzeniu należności po spłacie niepodlegających umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10 najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, bądź - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności - po ich opłaceniu. Z kolei decyzję o odmowie umorzenia należności organ rentowy wydaje, jeśli w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 niepodlegające umorzeniu należności, o których mowa w ust. 10 nie zostaną spłacone albo - w przypadku, gdy w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8, niepodlegające umorzeniu należności, z wyłączeniem składek finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, zostaną rozłożone na raty albo zostanie odroczone termin ich płatności - nie zostaną one opłacone zgodnie z ustalonymi warunkami. Przepis art. 1 ust. 8 obliuguje Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyłącznie do określenia, należności, które podlegają umorzeniu (do tych bowiem tylko odnosi się zawarte w przepisie odesłanie do ust. 1 i 6 i do określenia warunków umorzenia). Gdyby ustawodawca chciał, aby organ rentowy w decyzji warunkującej umorzenie składek wskazywał

wysokości kwot zadłużenia niepodlegających umorzeniu, to zapewne zawarłby taki zapis w niniejszej ustawie. *Ratio legis* braku takiego zapisu w ustawie wynika z faktu, iż w dniu wydania decyzji warunkującej umorzenie składek, organ rentowy nie jest w stanie przewidzieć czy w okresie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkującej umorzenie składek podlegających umorzeniu, płatnik dokona np. korekty deklaracji rozliczeniowych. W konsekwencji wskazanie od razu w decyzji warunkującej umorzenie składek kwot, które ubezpieczony powinien zapłacić, może spowodować wprowadzenie wnioskodawcy w błąd. Jak wynika z ustaleń Sądu Okręgowego, odwołujący się, wbrew twierdzeniom, po dniu 31 stycznia 2000 r. aż do 2003 r. prowadził działalność gospodarczą. Spełnione tym samym zostały przesłanki z art. 1 ust. 1 cyt. wyżej ustawy, odnośnie zakończenia działalności gospodarczej przed 2012 r. nieprowadzenia jej w dacie wydania decyzji, jak i posiadania zaległości składkowych za okres wskazany w ustawie abolicyjnej.

W związku z powyższym, w odpowiedzi na zgłoszony przez odwołującego się wniosek o umorzenie należności, decyzją z dnia 22 lutego 2013 r., nr 1, prawidłowo organ rentowy określił warunki umorzenia należności z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne za okres 10/2002 r. - 03/2003 r., tj. okres prowadzenia działalności gospodarczej. Jednocześnie poinformował odwołującego się, że warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia. W toku postępowania organ rentowy wyjaśnił, iż odwołujący się, poza należnościami podlegającymi umorzeniu, nie posiada innych należności z tytułu składek.

Powyższe oznacza, iż jedynymi należnościami z tytułu składek, które posiada odwołujący się, są należności określone w skarżonej decyzji jako podlegające umorzeniu.

Odnośnie przedawnienia należności składkowych, to Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 24 ust. 4 został zmieniony przez ustawę z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (...) i obowiązujący wówczas 5 letni okres przedawnienia został zastąpiony 10-letnim. Zgodnie z art. 23 tej ustawy, weszła ona w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. Nie zawiera ona żadnych przepisów przejściowych dotyczących

przedawnienia należności z tytułu składek. Taki sposób regulacji oznacza, że nowe przepisy znajdują zastosowanie do stanów faktycznych istniejących w chwili zmiany ustawy. Nie jest to zatem przypadek działania prawa wstecz. Zagadnienie to było przedmiotem licznych wypowiedzi orzecznictwa zarówno Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, jak również sądów administracyjnych. W wyroku z dnia 22 stycznia 2009 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Kielcach w sprawie o sygn. akt I Sa/Ke 432/08 stwierdził, że „z faktu, że przepisy ustawy z 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw nie uregulowały kwestii intertemporalnych dotyczących przedawnienia należności z tytułu składek, nie można wyprowadzać wniosku, że zmienione przepisy znajdują zastosowanie jedynie do nowych zaległości, a przyjęcie odmiennego poglądu naruszałoby zasadę *lex retro non agit* (niedziałania ustawy wstecz).” Natomiast w wyroku z 22 lipca 2009 r. w sprawie o sygn. akt I UK 70/09 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że „dziesięcioletni okres przedawnienia przewidziany w art. 24 ust. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw znajduje zastosowanie do należności z tytułu składek, które stały się wymagalne przed dniem 1 stycznia 2003 r., jeżeli do tej daty nie uległy przedawnieniu według przepisów dotychczasowych.”

Ustawa z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, z dniem 1 stycznia 2003 r. wprowadziła jednolite zasady przedawnień należności z tytułu składek, wprowadzając 10 letni termin przedawnienia licząc od dnia, w którym stały się wymagalne, określając jednocześnie, że bieg terminu przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu:

1. od dnia zawarcia umowy, o rozłożeniu należności na raty lub odroczenia terminu płatności składek, do dnia terminu płatności odroczonej należności z tytułu składek lub ostatniej raty;

2. od dnia podjęcia pierwszej czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności z tytułu składek, o której dłużnik został zawiadomiony, do dnia zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie przedawnienia mają również zastosowanie do składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Wskazać w tym miejscu należy, iż składki na ubezpieczenia za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji z dnia 22 lutego 2013 r. nie uległy przedawnieniu. W sprawie bowiem zostało wszczęte postępowanie, które do czasu prawomocnego zakończenia postępowania egzekucyjnego, zawiesza bieg przedawnienia. Tym samym zasadnie ZUS stwierdził, że określone w zaskarżonej decyzji należności podlegały umorzeniu, w sytuacji gdy został spełniony warunek spłaty należności niepodlegających umorzeniu (bowiem takowe nie istniały) co oznacza, że zaskarżona decyzja była zgodna z przepisami ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551).

Z powyższych względów Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że rozstrzygnięcie zawarte w pkt I i II zaskarżonej decyzji odpowiada prawu. W związku z tym odwołanie podlegało oddaleniu jako niezasadne, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., o czym Sąd orzekł w pkt 1 wyroku.

Ponieważ odwołujący się korzystał z pomocy pełnomocnika ustanowionego z urzędu, Sąd w pkt 2 wyroku kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu obciążył Skarb Państwa, a uwzględniając nakład pracy pełnomocnika i przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy przyznał mu kwotę 180 zł, powiększoną o stawkę podatku VAT tytułem zwrotu tych kosztów. Wysokość tej kwoty Sąd ustalił na podstawie § 12 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348).

Apelację od wyroku wniósł odwołujący się M. D. zaskarżając go w części, tj. w pkt 1, w którym Sąd oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. z dnia 22 lutego 2013 r. nr 1.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: - art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych tytułu nieopłaconych składek

przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1551) poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że określenie kwot składek niepodlegających umorzeniu nie jest koniecznym elementem decyzji określającej warunki umorzenia, podczas gdy przywołany przepis wyraźnie wskazuje, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, jego prawidłowe zastosowanie wymaga sprecyzowania faktycznych warunków umorzenia, tj. podania skonkretyzowanych kwot niepodlegających umorzeniu składek, a niepodanie tychże kwot powoduje, że wydana decyzja jest niezupełna.

W oparciu o powyższy zarzut, wniośł o zmianę zaskarżonego wyroku i zmianę zaskarżonej decyzji w części, tj. w pkt II poprzez wyraźne wskazanie, że odwołujący się nie posiada należności niepodlegających umorzeniu. Ewentualnie, wniośł o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji i przekazanie sprawy do rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Wniośł nadto o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w drugiej instancji, które nie zostały pokryte w całości ani w części.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 16 stycznia 2020 r., sygn. akt III AUa (...)w pkt I. uchylił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z dnia 22 lutego 2013 r. nr (...) znak (...)/RED i przekazał sprawę Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. do ponownego rozpoznania; w pkt II. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. na rzecz M. D. kwotę 2730,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 2700 złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokata M. S. w postępowaniu apelacyjnym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego apelacja okazała się o tyle uzasadniona, że doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Sąd Apelacyjny uznał, mając na uwadze dotychczasowy przebieg postępowania w sprawie, iż decyzja wydana przez organ rentowy w dniu 22 lutego 2013 r. jest wadliwa w stopniu uniemożliwiającym jej naprawienie w postępowaniu sądowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2014 r., III UZ 12/14), dlatego też koniecznym jest zastosowanie art. 477^{14a} k.p.c.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z 14 lutego 2017 r., I UZ 58/16 (OSNP 2018 nr 6, poz. 82), uzależnienie wydania decyzji na podstawie art. 1 ust. 13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551) od spłacenia niepodlegających umorzeniu należności w ciągu 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 nakazuje określenie tych warunków nie tylko w taki sposób, by wywiązanie się z nich było możliwe, lecz na tyle konkretnie, by stanowiły czytelny komunikat dla mającego je spełnić co do przedmiotu jego zobowiązania. Pierwsza decyzja, wydawana na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy, musi więc składać się z dwu koniecznych elementów, tj. z ustalenia kwoty należności, o których mowa w art. 1 ust. 1 i 6, czyli tych, które będą podlegać umorzeniu, oraz z określenia warunków umorzenia, czyli ustalenia kwoty należności nieumarzalnych, wymagających spłacenia. Taka jej konstrukcja przewidziana jest zresztą w art. 1 ust. 8 ustawy, w którym ustalenie kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest – przez użycie słowa „także” - tylko jednym z elementów decyzji określającej warunki umorzenia. Warunki umorzenia są uściśnione wystarczająco tylko wtedy, gdy w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy należności zostaną podane kwoty zalegających należności niepodlegających umorzeniu, których spłacenia wymaga się przed wydaniem decyzji na podstawie art. 1 ust. 13.

Także w postanowieniu z 22 lutego 2018 r., II UZ 115/17 Sąd Najwyższy zauważył, że użycie w art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą zwrotu „ustala także” jasno wskazuje, że przewidziana w tym przepisie decyzja powinna zawierać dwa elementy składowe, po pierwsze - określenie warunków umorzenia ustanowionych w ust. 10-12 oraz po drugie - ustalenie kwot należności podlegających umorzeniu. Warunkiem umorzenia należności składkowych (w kwotach ustalonych w decyzji określającej warunki umorzenia) jest nieposiadanie, na dzień wydania decyzji o umorzeniu (przewidzianej w art. 1 ust. 13 pkt 1), składek niepodlegających umorzeniu oraz pozostałych należności powstałych w konsekwencji ich nieopłacenia. Skoro przesłankę spełnienia tego warunku stanowi spłata niepodlegających umorzeniu

należności określonych w art. 1 ust. 10, w trybie przewidzianym w art. 1 ust. 11 i 12, a konsekwencją jego niespełnienia jest wydanie decyzji o odmowie umorzenia należności (art. 1 ust. 13 pkt 2), to organ rentowy w decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy powinien warunek ten określić (skonkretyzować) przez wskazanie również kwot należności niepodlegających umorzeniu, przypadających do spłaty na datę złożenia wniosku. Skarżący stanął zaś na stanowisku, że niepodanie przez niego informacji o wysokości zaległości nie podlegających umorzeniu stanowi o istotnym braku decyzji.

Zgodnie z treścią art. 1 ust. 1 ustawy z 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. Nr 1551) na wniosek osoby podlegającej w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu oraz wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności w rozumieniu art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych umarza się nieopłacone składki na te ubezpieczenia za okres od 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r. oraz należne od nich odsetki za zwłokę, opłaty prolongacyjne, koszty upomnienia, opłaty dodatkowe, a także koszty egzekucyjne. Powołana ustawa wyraźnie przewiduje dwa postępowania prowadzone przez organ rentowy, kończące się wydaniem merytorycznej decyzji, a mianowicie postępowanie w sprawie określenia warunków umorzenia należności oraz postępowanie w sprawie umorzenia należności.

Przepis ustępu 8 art. 1 ustawy stanowi, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Odwołanie do ustępu 1 i 6 nakazuje przyjąć, że decyzja określająca warunki umorzenia ustala także: po pierwsze - kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego, po drugie -

kwoty nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy za ten sam okres wraz z należnymi od nich odsetkami za zwłokę, opłatami prolongacyjnymi, kosztami upomnienia, opłatami dodatkowymi i kosztami egzekucyjnymi naliczonymi przez dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, naczelnika urzędu skarbowego lub komornika sądowego.

Przepis ustępu 13 art. 1 ustawy abolicyjnej stanowi natomiast, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydaje decyzję o umorzeniu należności lub odmowie umorzenia należności - w przypadku niespełnienia warunku nieposiadania zaległości na dzień decyzji.

Analizując stan faktyczny sprawy sąd drugiej instancji stwierdził, że organ rentowy nieprawidłowo zastosował przepisy powołanej ustawy odnoszące się do postępowania w sprawie umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek, wydając decyzję z dnia 22 lutego 2013 r., w której określono na dzień wydania decyzji kwoty należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i na Fundusz Pracy podlegających ewentualnemu umorzeniu pod warunkiem spłaty należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji bez wskazania konkretnych kwot podlegających spłacie. W ocenie Sądu Apelacyjnego w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy, powinny zostać określone nie tylko kwoty należności z tytułu nieopłaconych składek i innych należności wymienionych w ust. 1 i 6, podlegające umorzeniu, ale również warunki umorzenia, co wynika wprost z literalnej wykładni omawianego przepisu. Przepis ten bowiem stanowi, że ZUS wydaje decyzję określającą warunki umorzenia, w której ustala także kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Przepis ten wyraźnie zatem wskazuje na dwa elementy składowe decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy, a mianowicie kwoty należności, o których mowa w ust. 1 i 6, oraz warunki umorzenia.

W decyzji określającej warunki umorzenia organ rentowy nie ustalił w sposób prawidłowy warunków umorzenia należności z tytułu składek wymienionych w punkcie I decyzji, gdyż nie określił kwotowo w jakiej wysokości wnioskodawca jest zobowiązany do uregulowania należności niepodlegających abolicji wraz z odsetkami w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się niniejszej decyzji oraz nie wskazał, że warunkiem umorzenia należności wymienionych w punkcie I jest

również uregulowanie kosztów postępowania egzekucyjnego. Powyższe jest uchybieniem po stronie organu rentowego, które nie może niekorzystnie wpływać na prawa ubezpieczonego, gdyż skoro jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy z 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, musi zostać wskazana ta kwota.

Istotnym jest, na co zdaje się nie zwrócił uwagi Sąd Okręgowy, że dopiero w 2016 r. doręczono odwołującemu się decyzję organu rentowego z dnia 5 czerwca 2012 r. ustalającą jego podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 1 marca 1999 r. do 30 czerwca 2003 r. i postępowanie z odwołania M. D. od tej decyzji toczy się przed Sądem Okręgowy w W. pod sygn. akt. XIII U (...). Tym samym, zdaniem Sądu Apelacyjnego, skoro do dnia dzisiejszego decyzja ta nie jest prawomocna, to trudno przyjąć, aby organ rentowy mógł ustalać należności składkowe podlegające i niepodlegające umorzeniu z tytułu prowadzenia tejże działalności, skoro nie jest ostatecznie przesądzone czy odwołujący się w spornym okresie podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego w niniejszej sprawie w pełni uzasadnionym jest zastosowanie art. 477^{14a} k.p.c. - będącego instytucją szczególną, stosowaną wyjątkowo - z uwagi bowiem na mające znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy poważne uchybienia popełnione przez organ rentowy w toku postępowania przed tym organem (skierowanie decyzji do podmiotu niemogącego być stroną postępowania) i zakres kompetencji sądu ubezpieczeń społecznych rozpoznającego sprawę w pierwszej instancji, przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu nie mogłoby doprowadzić do usunięcia tych uchybień.

Uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu Sąd Apelacyjny uznał w tej sytuacji za konieczne, mając w szczególności na względzie potrzebę wyeliminowania z obrotu prawnego wadliwej decyzji administracyjnej.

W zażaleniu od powyższego wyroku pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisu art. 386 § 4 k.p.c., poprzez rozstrzygnięcie o uchyleniu zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w W. oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego, pomimo nie wystąpienia w sprawie okoliczności stanowiących ustawowe przesłanki dopuszczalności uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji, w szczególności na skutek rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy.

Skarżący zarzucił ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż w decyzji określającej warunki umorzenia składek organ rentowy winien wskazywać należności niepodlegające umorzeniu.

Wskazując na powyższe, żalący się wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący podniósł, że Sąd drugiej instancji władny jest uchylić wyrok Sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzję ZUS tylko w takim wypadku, gdy zachodzą przesłanki wyszczególnione w art. 386 § 4 k.p.c.: nierozpoznanie przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo potrzeba przeprowadzenia, dla wydania wyroku, postępowania dowodowego w całości. Z uzasadnienia skarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny uznał, iż decyzja określająca warunki umorzenia nieopłaconych składek w części określającej ów warunek, powinna mieć formę skonkretyzowaną i zindywidualizowaną, tj. powinna wskazywać rodzaj należności, okres i kwotę niepodlegającą umorzeniu. Powyższy brak zdaniem Sądu Apelacyjnego uniemożliwia kontrolę decyzji w ww. zakresie.

W ocenie pełnomocnika organu rentowego z treści art. 1 ust. 8 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. nie wynika obowiązek wskazania w decyzji skonkretyzowanej informacji na temat należności niepodlegającej umorzeniu.

Należy zgodzić się z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 8 marca 2016 r. sygn. akt III AUa (...), iż gdyby zamiarem ustawodawcy było zobligowanie

organu rentowego do wskazania w decyzji wszystkich należności nie podlegających umorzeniu jako spełnienie warunku umorzenia należności podlegających takiemu umorzeniu, to takie dookreślenie zamiaru znalazłoby się wprost w ustawie.

Zdaniem organu rentowego taki zapis nie znalazł się w ww. ustawie z uwagi na fakt, iż organ rentowy w chwili wydania decyzji warunkującej umorzenie zadłużenia nie jest w stanie z całą pewnością wskazać jak kształtuje się zadłużenie niepodlegające umorzeniu.

Wynika to z tego, iż: a) płatnik może złożyć w każdym czasie korekty deklaracji, które będą miały wpływ a wysokość zadłużenia, b) może powstać nowe zadłużenie, jeżeli płatnik kontynuuje działalność gospodarczą, c) mogą powstać koszty egzekucyjne o których organ rentowy nie będzie miał wiedzy.

W takiej sytuacji określanie w sposób skonkretyzowany wysokości zadłużenia niepodlegającego umorzeniu rodzi ryzyko umorzenia nieopłaconych składek, pomimo niespełnienia przez płatników składek warunków przewidzianych w ustawie.

Mając powyższe na uwadze organ rentowy stoi na stanowisku, iż zgromadzony w przedmiotowej sprawie materiał dowodowy, a także treść zaskarżonej decyzji pozwalał na wydanie przez Sąd Apelacyjny orzeczenia merytorycznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przy rozpatrywaniu przedmiotowej sprawy w pierwszej kolejności trzeba zaznaczyć, że Sąd Najwyższy w postępowaniu zażaleniowym wywołanym zażaleniem wniesionym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie ocenia okoliczności faktycznych sprawy według prawa materialnego, lecz bada prawidłowość zastosowania art. 386 § 4 k.p.c., a więc tylko to, czy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie rozpoznano istoty sprawy albo czy wydanie przez sąd odwoławczy wyroku kończącego spór wymagałoby przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Należy jednocześnie zauważyć, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nierozpoznanie istoty sprawy polega na nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji sprawy w zakresie objętym decyzją Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych (por. wyrok SN z 11 lipca 2007 r., III UK 20/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 264). Ponadto, „nierozpoznanie istoty sprawy” w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. polega na poprzestaniu na błędnym przyjęciu przez sąd pierwszej instancji przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.) albo na zaniechaniu zbadania (w ogóle) materialnej podstawy żądania, niezbadaniu podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 Nr 1, poz. 22; z 28 października 1999 r., II CKN 521/98, LEX nr 50700; z 28 listopada 2000 r., IV CKN 175/00, LEX nr 515416; z 8 listopada 2001 r., II UKN 581/00, LEX nr 567859; z 6 grudnia 2001 r., I PKN 714/00, OSNP 2003 nr 22, poz. 544; z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z glosą E. Rott-Pietrzyk; z 12 września 2002 r., IV CKN 1298/00, LEX nr 80271; z 2 października 2002 r., I PKN 482/01, LEX nr 577445; z 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, LEX nr 151622; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, LEX nr 178635; z 17 kwietnia 2008 r., II PK 291/07, LEX nr 837059; z 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, LEX nr 737251).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 19 września 2017 r. (LEX nr 2390737) wskazał, że ustawa abolicyjna zawiera ustawowy warunek umorzenia zaległości składkowych wynikających z jej art. 1 ust. 1 i 6, który został określony w art. 1 ust. 10 tej ustawy. To nie strony, ale ustawodawca określa warunki umorzenia i dlatego językowe brzmienie przepisu nie może mieć decydującego znaczenia przy jego interpretacji. Ustawodawca, określając warunki umorzenia, posługuje się zwrotem o „nieposiadaniu niepodlegających umorzeniu składek”. W świetle treści całej ustawy nie budzi wątpliwości, że chodzi o składki nieopłacone w ustawowym terminie (wraz z pozostałymi wymienionymi w art. 1 ust. 10 tej ustawy abolicyjnej należnościami) i to według stanu na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności, co wyraźnie zostało wyartykułowane w komentowanym przepisie („na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1”). Siłą rzeczy stan ten nie jest znany na dzień wydania decyzji ustalającej warunki umorzenia należności, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej (nawet w przypadku zakończenia pozarolniczej działalności przed wydaniem decyzji warunkowej w odniesieniu np. do odsetek za

zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych). Nie ma zatem obiektywnej możliwości skonkretyzowania w takiej decyzji rodzaju, okresów i kwot niepodlegających umorzeniu składek. Jest to więc warunek możliwy do zweryfikowania na dzień podjęcia decyzji co do umorzenia należności i dlatego nie może być sformułowany w decyzji warunkowej inaczej niż przez przywołanie treści stosownego przepisu. Ogólnie można stwierdzić, że decyzja ustalająca warunki umorzenia służy weryfikacji kwoty należności podlegających umorzeniu, natomiast jeśli chodzi o wysokość zaległości składkowych niepodlegających umorzeniu, to o tym wiążąco wypowiada się decyzja w przedmiocie umorzenia. Beneficjentem ustawy może zostać osoba, która przed umorzeniem należności podlegających abolicji, ureguje pozostałe ciążące na niej zobowiązania z tytułu składek (należności niepodlegające umorzeniu), a więc nie tylko dotyczące okresu od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r., bowiem warunku z art. 1 ust. 10 ustawodawca nie zamknął datą 28 lutego 2009 r., określając jedynie datę początkową okresu „nieposiadania składek” - 1 stycznia 1999 r. Interpretacja omawianych przepisów nie może zatem doprowadzić do sytuacji, w której z dobrodziejstwa ustawy skorzysta dłużnik zalegający z opłatą składek już po wydaniu decyzji ustalającej warunki umorzenia należności. Warunkiem umorzenia składek jest zatem obowiązek opłacenia niepodlegających umorzeniu składek za dalszy okres po wydaniu decyzji warunkowej (art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej) oraz ich terminowe opłacanie na bieżąco. Podkreśla się, że z logiczno-językowego punktu widzenia wszystkie nieopłacone składki - poza składkami za okres od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. (które po spełnieniu określonych warunków mogą zostać umorzone), są składkami „niepodlegającymi umorzeniu”. Dlatego wskazanie art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej warunku nieposiadania na dzień wydania decyzji, o której mowa w ust. 13 pkt 1, składek niepodlegających umorzeniu dotyczy także zaległości składkowych, które powstały po wydaniu i uprawomocnieniu się decyzji warunkowej, o której mowa w art. 1 ust. 8 tej ustawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 19 września 2017 r., II UZ 49/17, LEX nr 2390737; z 3 października 2017 r., II UZ 45/17, LEX nr 239761; z 14 listopada 2017 r., I UZ 40/17, LEX nr 2426582 i z 14 lutego 2018 r., LEX nr 2486211 oraz wyrok z 6 czerwca 2018 r., I UK 151/17, LEX nr 2508189).

Między decyzją z art. 1 ust. 8 ustawy z 2012 r. ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551), a decyzją z art. 1 ust. 13 ustawy występuje jedynie taki związek, że ustalenie w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy kwot należności podlegających umorzeniu wiąże w postępowaniu w sprawie wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy w zakresie kwot i okresów uznanych ostateczną decyzją za obejmujące składki podlegające umorzeniu. Okoliczność, czy w decyzji z art. 1 ust. 8 ustawy sprecyzowano kwotę należności niepodających umorzeniu nie jest przesłanką wydania decyzji z art. 1 ust. 13 ustawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2018 r., III UZ 5/18, LEX nr 2497591).

Stan sprawy wskazuje, że Sąd Okręgowy w W. rozpoznał sprawę co do istoty, a ponadto rozpoznał sprawę już dwukrotnie. Ponadto, w kontekście uzasadnienia skarżonego wyroku Sądu drugiej instancji należy wskazać, że ubezpieczonemu doręczono decyzję organu rentowego o podleganiu ubezpieczeniom społecznym w 2016 r., natomiast decyzja jest datowana na 5 czerwca 2012 r. Wniosek zaś o umorzenie nieopłaconych należności na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej za okres 10/2002 do 06/2003 ubezpieczony złożył do organu rentowego w dniu 17 stycznia 2013 r. Zatem na dzień złożenia wniosku przez ubezpieczonego organ rentowy znał należności składkowe podlegające i niepodlegające umorzeniu z tytułu prowadzenia działalności niezbędne do wydania decyzji w trybie art. 1 ust. 8 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, natomiast wynik sprawy zawisłej przed Sądem Okręgowym w W. pod sygn. akt XIII U (...) może tylko przyczynić się do prawidłowego wydania decyzji w trybie art. 1 ust. 13 tejże samej ustawy.

Analiza jurydyczna zatem przeprowadzona w rozpoznawanej sprawie prowadzi do wniosku, że brak było dostatecznych podstaw do wydania zaskarżonego rozstrzygnięcia w oparciu o racje natury procesowej, gdyż sprawa wymaga rozstrzygnięcia w sposób oparty na prawie materialnym.

Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.

